

”Det är inte lätt att göra rätt”

Om motstridiga krav och önskemål i kyrkor och kulturbyggnader, i fråga om säkerhet, tillgänglighet, varsamhet och nyttjande.

Johan Strähle, stiftsingenjör Västerås stift

Några olika kravställare - alla med goda grunder och motiv.

- Lagen om skydd mot olyckor
- Kulturmiljölagen
- Överenskommelsen med staten
- Plan och Bygglagen, relaterande till Boverkets byggregler, BBR, med möjlighet till undantag.

Det enkla. Boverkets byggregler, BBR.

När BBR ”träder in fullt” ut är det ganska enkelt att förstå. Då kan vi läsa i klartext vad som gäller i fråga om brandskydd.

BBR gäller inte retroaktivt och lite förenklat kan man säga:

”De regler som gällde vid nybyggnad, ändrad användning eller väsentlig ombyggnad gäller än idag.”

Exempel på byggregler att förhålla sig till.

- 1874 års kungliga byggnadsstadga
- 1931 års Stadsplanelag och Byggnadsstadga
- 1947 år Byggnadsstadga och Byggnadslag
- 1959 års Byggnadsstadga
- 1987 års plan- och bygglag
- Från 1 januari 1994 gäller BBR. Uppdateras numera 1 – 2 ggr per år

Överenskommelsen med staten

I samband med relationsförändringen mellan kyrka och stat år 2000 tecknades en överenskommelse som i §3 säger

”Svenska kyrkan svarar för att de kyrkliga kulturminnena i framtiden är tillgängliga för var och en i minst samma utsträckning som för närvarande”

Vi får inte minska tillgängligheten till kyrkorna

Kulturmiljölagen kap 4, kyrkliga kulturminnen

2 § Kyrkobyggnader och kyrkotomter skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas.

3 § Kyrkobyggnader *... .. får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen.

I fråga om en kyrkobyggnad krävs alltid tillstånd för ombyggnad av byggnaden liksom för ingrepp i eller ändring av dess exteriör och interiör med dess fasta inredning och konstnärliga utsmyckning samt för ändring av dess färgsättning.

Kulturarvet skall bevaras. Vi får inte utan tillstånd ändra utseende eller karaktär på en kyrka.

* Avser alla kyrkor uppförda före 1940 samt vissa särskilt utpekade, ägda av Svenska kyrkan vid relationsförändringen 2000.

Lagen om skydd mot olyckor, kap 2.

2 § Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Vi måste i skäliga omfattning ha den utrustning som behövs och vidta de åtgärder som krävs för att byggnaden skall vara säker för sitt nyttjande

Motstridiga krav från flera håll...

- Överenskommelsen med staten, som kräver bibehållen tillgänglighet...
- Kulturmiljölagen och antikvarisk hänsyn som kräver varsamhet och begränsade ingrepp...
- Lagen om skydd mot olyckor kräver de skäliga åtgärder som behövs för att skydda personer och byggnader...

**...och mitt i detta skall vi bedriva verksamhet
– i en säker miljö utan onödiga risker för oss
eller våra besökare.**

MSB (Räddningsverket) och RAÄ försökte redan 1997 reda i frågan

- De brandskyddsåtgärder som görs ... ska så långt möjligt ske på byggnadens villkor.
- ...i första hand ska åtgärder väljas som innebär att ingrepp i byggnaden undviks.
- Om ingrepp anses nödvändiga ska effekterna och konsekvenserna av dessa noggrant utredas och vägas mot alternativa lösningar.
- Samråd med kulturmiljövårdens representanter.

Hur kan man förbättra läget?

- Utse en ansvarig för brandskyddet i byggnaden.
- Gå igenom byggnaden för att se var brandrisker föreligger.
- Åtgärda eventuella brister.
- Upprätta rutiner för en regelbunden sådan kontroll av brandrisker.
- Upprätta rutiner för hur öppen eld ska få tillåtas i byggnaden.
- Upprätta rutiner för att hantera större besöksantal än de vanliga

Domar

När inte lag och vägledning räcker för att vi på plats skall förstå har frågan prövats i domstol. I utslag kan man återfinna bland annat.

- Kulturhistorisk hänsyn gör att fönster KAN godtas som utrymningsväg.
- Organisatoriska lösningar KAN kompensera för brister i brandskyddet.
- Om endast en utrymningsväg finns blir personantalet ofta begränsat

Sådana bedömningar måste göras enskilt för varje byggnad, för att hitta en skälig nivå för brandskydd och personsäkerhet.

”Om endast en utrymningsväg finns blir personantalet ofta begränsat”

- **30 p är en ofta använd gräns tagen från dagens BBR - men saknar generell grund för äldre byggnader.**
- **Kan vara både 40 och 50 om man så bedömer – eller 20.**
- **”Lite mer än 30” kan lösa en verksamhetsfråga.**

Vad gör vi i Svenska kyrkan, Västerås stift

- Samråder med räddningstjänsten om byggnader som inte uppfyller skäligt brandskydd.
- Söker lösningar i samråd med räddningstjänst – men de verkar initialt ofta vara svåra att finna utan ingrepp.
- Letar efter organisatoriska lösningar och förbättrar SBA.
- Om samsyn inte råder efter detta, blanda in länsstyrelsen, LST.
- Om samsyn verksamhet, räddningstjänst och LST inte råder efter detta, överklaga – något av besluten/förelägganden.

Detta är i den bästa av världar. Varje församling är en egen organisatorisk enhet och ansvarar själv för sina lösningar. De 13 stiftet är endast en stödjande part till dessa.